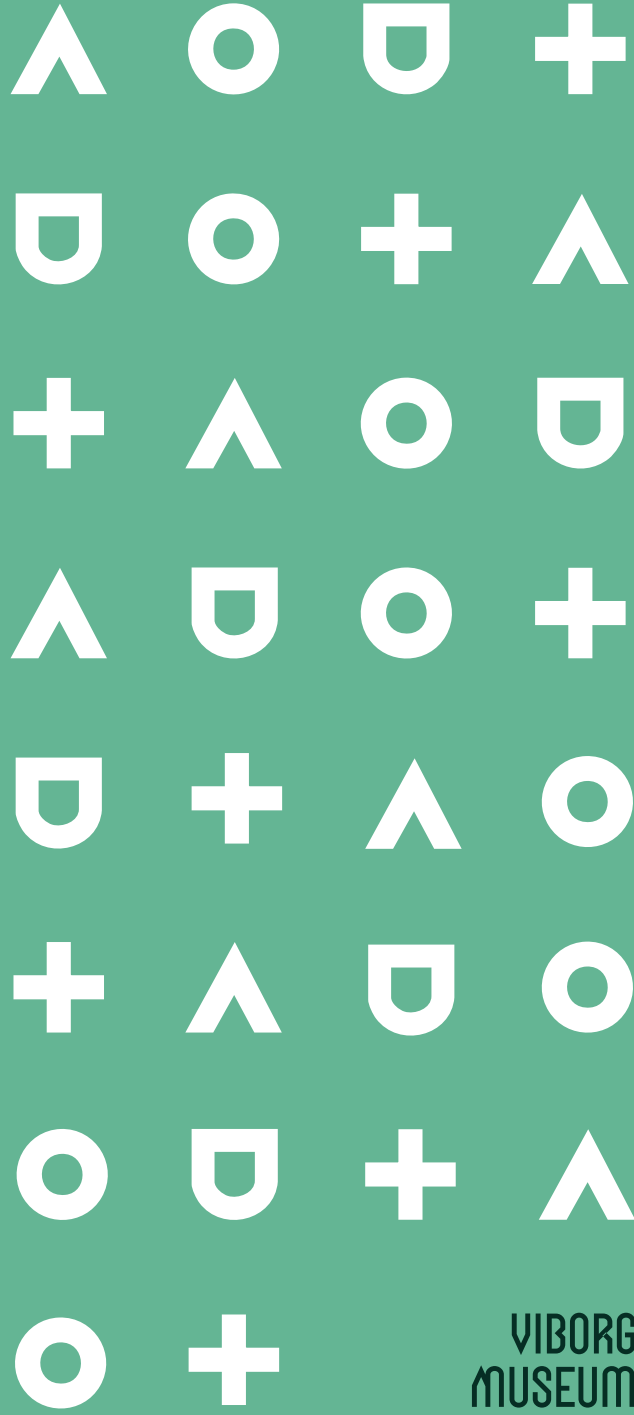
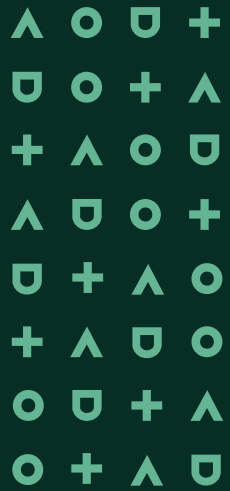

ARSBERETNING

2024

INDHOLD

- 01 / INDLEDNING (SIDE 3)
- 02 / DOMKIRKEKVARTERET (SIDE 4)
- 03 / DE FEM HALDER (SIDE 5)
- 04 / HVOLRIS JERNALDER (SIDE 6)
- 05 / E' BINDSTOUW (SIDE 7)
- 06 / ØVRIG FORMIDLING (SIDE 8)
- 07 / SKOLETJENESTE (SIDE 9)
- 08 / FORSKNING (SIDE 10)
- 09 / ARKÆOLOGI (SIDE 11)
- 10 / SAMLING (SIDE 12)
- 11 / ORGANISATION (SIDE 13)
- 12 / ØKONOMI (SIDE 16)
- 13 / BESØGSTAL (SIDE 17)

På Viborg Museum er vi glade og stolte over, at vi med vores mangeartede aktiviteter løser en vigtig opgave som en bærende institution i et moderne demokratisk samfund. Bevaring af kulturarven, historisk bevidsthed og demokratisk dannelse er væsentlige begreber i vores tid, og dygtige og troværdige museer med bred appel er vigtige. Og helt konkret var 2024 var endnu et godt år for Viborg Museum: Det tredjebedste besøgstal i museets historie, et meget højt aktivitetsniveau og en stærkt øget aktivitet på det arkæologiske område.

Især en enkelt begivenhed fik en del opmærksomhed på museet i 2024. I flere år har størstedelen af de statsanerkendte museer i Danmark givet udtryk for et ønske om en reform af museumsloven og statens støtte til museerne. Statens fordeling af tilskud til museerne har været præget af mangel på logik, men ikke mangel på ulighed.

2024 blev så året, hvor den ventede museumsreform blev fremlagt og ophøjet til lov på Christiansborg. Viborg Museum indgav høringssvar vedr. reformen og fokuserede her på de gode takter, den indeholder, fx et indbygget incitament til at få flere børn og unge ind på museerne, men også de problemer, reformen medfører. For reformen begunstiger ikke et mindre kulturhistorisk museum i et relativt tyndt befolket område med et lavt turismetryk og geografisk ansvar for én kommune. Tværtimod. En del af det fremtidige statstilskud vil fungere som belønninger for kvantitative mål ift. indtægter, besøgstal og forskning, men kun for de museer, som ligger blandt de 50% bedste. I den konkurrence, der her skabes mellem museerne, vil Viborg Museum i udgangspunktet stå relativt dårligere end de fleste andre museer pga. museets geografiske placering. Den anden del af tilskuddet, den største, er et grundtilskud, som gives efter samlingens betyd-

ning og geografisk udstrækning. Som lokalhistorisk museum med ansvar for én kommune placerer det Viborg Museum i den laveste kategori.

Økonomisk set vil Viborg Museum modtage det samme i statstilskud i 2025 som året før. Det er nu museets opgave at stille sig så gunstigt som muligt for fremtidens statstilskud. Dog er vi opmærksomme på, at statens tilskud fylder relativt lidt i museets samlede økonomi, så der er frihed til også at styrke det økonomiske grundlag på anden vis. Viborg Kommunes støtte og bevillinger fra fonde har meget større betydning end statens tilskud, og det samme har museets forventede indtjening fra entré og butikssalg i det kommende Museum Wibergis.

Året blev desuden præget af endnu en ærgerlig udsættelse af åbningen af Museum Wibergis. Midtvejs i renoveringsprocessen af den tidligere Vestre landsret blev det fra byggeledelsens side vurderet, at den oprindelige plan for at stabilisere bygningen ifm. etablering af ny hovedindgang ikke er tilstrækkelig. I juni blev det derfor meddelt museet, at man agtede at gennemføre en understøbning under det eksisterende fundament. Og da bygningen er placeret oven på Gråbrødre Klosters kirkegård fra middelalderen, skal en omfattende arkæologisk udgravning gennemføres. Det forventes at tage hele 2025, og åbningen af Museum Wibergis er derfor udskudt til fjerde kvartal af 2026.

Ovenstående skal ikke fjerne det generelle indtryk af året 2024 på Viborg Museum: Aktivitetsniveauet var som sædvanligt meget højt, økonomien ser fornuftig ud, besøgstallet i top 3 nogensinde, og trivlsen i organisationen blev målt højt igen i 2024.

Brian Wiborg
Museumschef

Viborg Museum er et statsanerkendt kulturhistorisk museum med ansvar for arkæologi og nyere tids historie i Viborg Kommune. Museet skal i henhold til museumsloven arbejde med vidensudvikling, formidling og samlingsudvikling. Viborg Museum ejes og drives af Viborg Kommune, hvorfor dets bestyrelse er Viborg Kommunes Kultur- og Fritidsudvalg. Viborg Museum driver besøgsstederne Haldladen på De fem Halder, Hvolris Jernalder og E' Bindstouw og udvikler et nyt bymuseum, Museum Wibergis, i Domkirkevarteret. Museets magasin til museumsgenstande findes på Tagtækkervej 9 i Viborg.

IND LED NING

DOMKIRKEKVARTERET

DOMKIRKEKVARTERET

Viborg Museum spiller en central rolle i udviklingen af Domkirkekvartetet. Det gælder naturligvis udviklingen af bymuseet Wibergis, men museet indgår også som en af de flere aktører, der udvikler det samlede område. Viborg Kommune har det overordnede ansvar og ansvaret for de konkrete byggeprojekter, mens Skovgaard Museet og Viborg Domkirke er de øvrige centrale aktører.

I 2024 blev der sat hjul under alle delprojekter i Domkirkekvartetet. Hvor Museum Wibergis har været i fremdrift i flere år, er de andre projekter nu også skudt i gang. Til Snapsting kunne vinderen af arkitektkonkurrencen for Domkirkekvartetets byrum afsløres. En dommerkomite bistået af rådgivere fra alle områdets aktører, herunder Viborg Museum, pegede på Marianne Levinsen Landskabs projekt som det, der bedst svarede på den opgave, en lang række landskabsarkitekter havde givet svar på. Transformationen og den fremtidige udformning af Domkirkekvartetets byrum er således besluttet.

Renoveringen af den tidligere Vestre Landsret pågik gennem hele 2024 forud for åbningen af Museum Wibergis. Her ses nogle af rummene i bygningens vestfløj, hvor der skal være udstillinger om retshistorie i Viborg.

Det samme gælder det gamle rådhus, hvor Kjær & Richter Architects vandt opgaven at blive totalrådgiver på renoveringen. Ved årets udgang afleverede de et dispositionsforslag forud for den videre proces. Ydermere er processen vedr. etablering af et P-Hus bag Museum Wibergis sat i gang.

Viborg Museum deltager i alle delprojekters tilblivelse i styregrupper og arbejdsgrupper. Viborg Museum tager desuden ansvar for kommunikation og markedsføringsdelen af Domkirkekvartetet som turistattraktion.

MUSEUM WIBERGIS

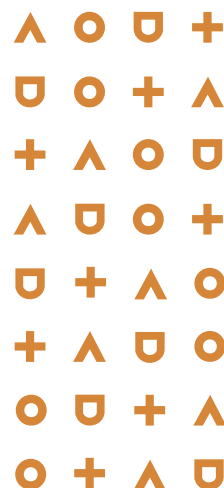
Udviklingen af udstillingerne til det nye museum involverer nu de fleste af udstillingsmediets elementer frem mod åbning. Det er en kompleks proces, som styres af Viborg Museum i samarbejde med en række leverandører. Årets start stod i udstillingstekstens og grafikkens tegn. Sammen med bureauet Creative Zoo er der udviklet oplæg til grafik og opsætninger af tekst til hele museet. I løbet af efteråret 2024 fik vi desuden læst endelig korrektur på de 61 tekster, som formidler 1000 års magthistorie i Viborg.

Omkring 1. februar gik en eksternt ansat konservator i gang med den store opgave at producere stag til de cirka 460 af vores egne genstande, som udstillingen skal præsentere. I forhold til de genstande vi skal indlåne til de nye udstillinger, så har året budt på megen konkret dialog med Nationalmuseet omkring konservering og montering af deres genstande hos os.

Hele efteråret stod i projekterings tegn. Museets arkitekt og en ekstern designer har detaljetegnet al udstillingsdesign, så opgaverne med produktionen af elementerne er klar til at komme i udbud i foråret 2025. I denne proces har vi løbende testet forskellige design-elementer.

Hele året igennem har vi udviklet de digitale oplevelser, som museet kommer til at indeholde. Sammen med eksterne leverandører har museets udstillingsgruppe konceptualiseret omkring halvdelen af de digitale oplevelser, som skal udvikles til museet.

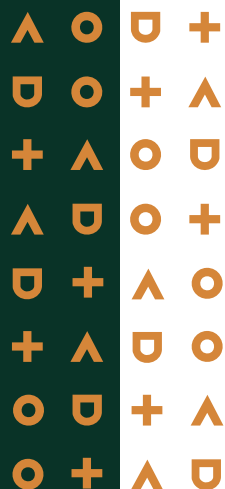
Vi videndeler løbende om udviklingen af vores nye besøgssted. I løbet af året har der været besøg fra flere andre kommuner og museer, som er interesserede i at høre til planerne for Museum Wibergis og Domkirkekvartetet og vores processer i den forbindelse.

DE FEM HALDER

I 2022 overtog Viborg Museum ansvaret for formidlingen på De fem Halder, herunder museets nye besøgssted Haldladen ved Hald Hovedgaard. I 2024 har museet fornyet alle udendørs formidlingskilte, som relativt hurtigt var slidt ned af vejrliget og til tider uhensigtsmæssig adfærd fra gæster i området. Skiltene er nu udført i et mere slidstærkt materiale, og samtidig gav det mulighed for at implementere museets nye visuelle identitet også på De fem Halder.

I ALT 15.260 GÆSTER BESØGTE HALDLADEN OG DELTOG I MUSEETS AKTIVITETER PÅ DE FEM HALDER I 2024.

Et sidste formidlingselement fra projektet De fem Halder blev også realiseret i 2024. Det gælder tre store bronzemodeller placeret tre forskellige steder i landskabet. Her kan man i formstøbt bronze iagttage områdets udsende til hver sit givne tidspunkt.

I 2024 fortsatte museet sin succes med gådejagten Niels Bugges Forbandelse for både familier og skoleklasser, og museets skoletjeneste gennemfører forløb for skoleklasser i området også.

HVOLRIS JERNALDER

Det har været et meget aktivt år igen i år på Hvolris Jernalder. Det var desuden det første år med det nye og mere mundrette navn, og samtidig implementeredes en ny font og nye farver, som signalerer det familiære tilhørsforhold til Viborg Museum. I det hele taget smelter institutionerne som planlagt mere og mere sammen. Museet tager sig af hovedparten af det administrative arbejde og bidrager med kommunikationsopgaver samt den overordnede udvikling af skoletjenesten, hvor Hvolris aktiviteter nu hører ind under Viborg Museums skoletjeneste. Desuden var en af museets arkæologer frikøbt af museet til at bidrage til skoletjenestearbejdet for en periode på Hvolris.

**I 2024 HAVDE HVOLRIS
JERNALDER 7.736
GÆSTER**

GÅ TIL JERNALDER OG HVOLRIS VENNER

Årets program for Gå til jernalder er blevet godt tilrettelagt af bestyrelsen for Hvolris' Venner. Gå til Jernalder afholdes hver anden lørdag. Der er blandt andet blevet undervist i filtning, pileflet, plantefarvning, løb-binding og sprang. Deltagere har også været til fastelavn, besøgt Viborg Museums magasin samt lavet jernaldermad og julebukke.

Hvolris Venner deltog i Snapsting til familiedagen med forskellige aktiviteter målrettet børnefamilier. Derudover hjalp de også til under Snapsting for børn med skoletjenesten. Der blev afholdt to arbejdsdage med åbning og lukning af jernalderlandsbyen, hvor Hvolris Venner trofast troppede op.

ARRANGEMENTER OG LEVENDEGØRELSE

Den traditionelle levendegørelse i jernalderlandsbyen blev af ressourcemæssige årsager skåret ned til fire uger af sommerferien (uge 29-32). En undersøgelse af tidligere års levendegørelse viste, at de første to uger af de normalt seks ugers levendegørelse ikke var velbesøgte, og derfor var det forbundet med for meget arbejde at holde de to uger kørende med frivillige familier i husene for et for lavt besøgstal. Trods nedskæringen var der i sommeren 2024 cirka det samme besøgstal som

tidligere. Også mht. jernalderfamilierne har vi haft stort set samme antal deltagere som tidligere. Det har givet godt liv i landsbyen.

Ild i Natten blev afholdt med gruppen Virelai, som stod for god musik og kædedans. Der var indvielse af den nye træskulptur "Hugin og Munin" af trækunster og motorsavsskulptør Peter Hugaard Gregersen. Midlerne til denne figur og afholdelse af Ild i Natten blev støttet af Fonden for Sparekassen i Skals, Friluftsrådet og Kulturel Samråd i Viborg.

Til Oldtidsmarkedet præsenteredes oldtidens håndværk af dygtige aktører. Der var bl.a. kampshow med Jotar Hirti, Edsbrødrene, og i år også med romerske legionærer fra Legio VI Victrix Cohors II. Desuden var der historiefortælling med Nordic Tellers og falkonershow med Valshamr.

Hvolris Oldtidsmarked var i år en del af VAF (Viborg Animation Festival) og satte fokus på bronzealderens billedsprog og helleristninger i en workshop for børn. Her tegnede og skar børnene helleristninger i fedtsten, godt hjulpet af to kunstnere fra Viborg. Efterårsferie i uge 42 var traditionen tro med levendegørelse og ikke mindst skattejagt. Endnu engang var det i et godt samarbejde med Viborg Bibliotekerne, som udarbejdede skattekort og hjalp med wayfinding.

SKOLETJENESTE PÅ HVOLRIS

Der har været ekstra travlt i skoletjenesten i 2024. Alt var booket op med forløb i jernalderlandsbyen indtil midten af november. Vi deltog desuden i tre dage i Snapsting for børn på Borgvold. I efteråret til Viborg Kommunes event "Grønne Sammen" tilbød vi igen et forløb med to klasser per gang i seks dage om jernalderens klimaforandringer.

Vi havde i år tre temadage med op til 100 deltagere, ofte for eksempel hele indskolingen fra en skole. Her skræddersyede vi dagen med forskellige værksteder, som børnene besøgte, samt poster med gamle lege, som gæsterne selv kunne benytte sig af.

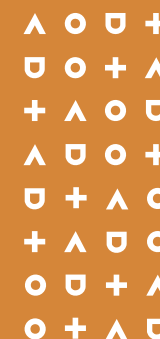
Igennem året har vi løbende delt evalueringskort ud til lærerne. Besvarelserne fra lærerne viser stor tilfredshed, og vi har fået megen ros. Derudover har vi med hjælp fra Viborg Museum fået nedfældet på skrift, de tanker og teorier, der ligger til grund for vores pædagogiske praksis. Dette skal bl.a. tydeliggøre overfor skolerne, hvad de går ind til og oplever på Hvolris som historisk værksted, hvor eleverne bogstavelig talt får hænderne i historien med samarbejde og nærvær i en skærmfri zone.

E' Bindstouw blev igen i 2024 passet og formidlet af E' Bindstouws Venner, som med stor entusiasme tager imod gæster i juli og august.

En planlagt ny pavillon, som er finansieret via en bevilling fra Nordea-fonden er desværre blevet udsat, da en ejendomssag vedr. matrikelskel først har skullet behandles i retten. Det forventes, at formaliteterne er på plads i 2025, så pavillonen kan blive bygget.

BESØGSTALLET I 2024 VAR
720 GÆSTER

E' BINDSTOUW

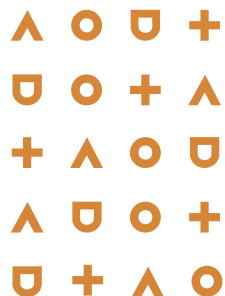

ØVRIG FORMIDLING

BYRUMS- OG LANDSKABSFORMIDLING

Viborg Museum fortsatte i 2024 sin efterhånden mangeårige succes med at satse på formidling i byrum og det åbne landskab. Vores samarbejde med Viborg-guiderne og øvrige eksterne guider er velfungerende, og museets fagpersonale forestår selv mange guidede ture og rundvisninger i udgravninger og lign.

Hen over sommermånederne var Viborg Museum til stede i byrummet i Domkirkevarteret med vores formidlingscontainer. Via tre skærme med video-formidling af Viborg bys historie, via plancher og grafik og via frivillige værter formidlede vi sommeren over planerne for Domkirkevarteret og for det nye museum. Det var en stor succes og spændende for vores personale og for de frivillige at få reaktioner fra gæsterne på planerne for byrummet og for museet.

ANDEN FORMIDLING

Vi startede 2024 med at afslutte det store Erasmus+ EU-projekt, AIDA, som vi har deltaget i siden 2022. Afslutningen blev markeret med en stor konference lokalt i Viborg, hvor 30 deltagere fra både sundheds- og kultursektoren fik et indblik i processer og det spændende produkt, projektet har affødt. Vi håber, at projektet kan leve videre i en driftsform, hvor vi tilbyde værdifulde aktiviteter for borgere med demens og deres pårørende.

I uge 26 var Viborg Museum en del af Snapstingsugen på mange måder. På Borgvold var vi henover fire dage værter for et hav af børn ved 'Snapsting for børn'. Hos os kunne børnene slå mønt al la middelalderens møntmestre og lave deres eget kongevalgsprog. Til Seniorfolkemødet havde vi en stand ved SøNæs, hvor vi inviterede de forbipasserende deltagere ind til en VR-oplevelse af det vores udstillingsdesign. Ved hjælp af en VR-brille gav vi gæsterne en fornemmelse af at stå midt i det nye museum og opleve rummene. I Amtmandens Have stod Viborg Museum for en Snapstalk, hvor vores eksterne samarbejdspartnere fra Torden & Lynild, Creative Zoo og OOO blev interviewet af journalisten Adam Holm om arbejdet med udstillingerne.

To gange om året udsender Viborg Museum et tætpakket program med foredrag, åbne udgravninger og byvandring. I 2024 var de overordnede temaer for de to halvårskataloger henholdsvis retshistorien og adelen.

En lørdag i september gennemførte Viborg Museum for anden gang et særarrangement om retsopgøret efter 2. verdenskrig i samarbejde med FOF og Viborg Museumsforening. Et fyldt auditorie på Ungdomsskolen lyttede til spændende oplæg fra eksperter på området og deltog i en efterfølgende byvandring.

I juni blev vinderprojektet for transformationen af Domkirkevarterets byrum fundet. De efterfølgende to måneder kunne borgere og turister møde Viborg Museum på Margrethe-plænen, hvor både vinderprojektet og de andre planer for området blev formidlet.

SKOLETJENESTE

En stor klump af udviklingsarbejdet i skoletjenestens nye koncept, SPOR, blev i 2024 lagt i projektet "De uvelkomne, de beundrede og de uønskede" – undervisningsmaterialet om retsopgøret i Viborg. Der er blevet udviklet fire store kildepakker med tilhørende undervisningsmateriale, som udskolingselever fra hele landet skal kunne tilgå fra en hjemmeside. Hjemmesiden går i luften d. 5. maj 2025 – 80 året for befrielsen.

Læringsprogrammet Demokratiets byggesten, som udvikles til Museum Wibergis og som består af seks læringsforløb, er der også blevet arbejdet med. I takt med at AV-oplevelserne udvikles, og tekster, grafik og design bliver konkretiseret, kan vi om-sætte udstillingens univers til også at være et læringsunivers. Et enkelt forløb blev helt færdigt i 2024: byvandringen "Da velfærdsbyen kom til Viborg" og blev i efteråret gennemtestet af flere skoler.

I maj havde vi inviteret undervisere fra folkeskoler og gymnasier i Viborg Kommune til to fokusgruppemøder, hvor vi fortalte om de læringsforløb vi har i støbeskeen og bad dem give os feedback på det. Feedbacken var meget konstruktiv og positiv.

Læringsuniverset har i 2024 haft fornøjelse af en kontakt til museet JORVIK i York, som blev skabt via Viborg Unesco Creative City. Viborg Museum har

Skoleelever fra hele landet fulgte med i online-undervisning fra Viborg Museums arkæologiske udgravning af Sct. Mikkel's kirke og kirkegård. Dette var et nyt tiltag i museets skoletjeneste.

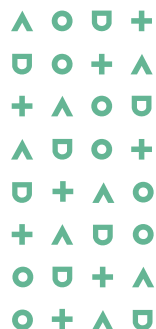
formidlet en kontakt til Viborgs skoler for JORVIK og har gjort det muligt for JORVIK at lave online forløb om Vikingetiden for skoler i Viborg. Forløbet var en stor succes, og det var inspirerende for os at opleve udviklingen og afviklingen af disse onlineforløb. Dette blev delvist udfoldet efteråret 2024 i tre online og live rundvisninger i udgravningen ved Sct. Mikkel's kirkegård målrettet henholdsvis indskoling, mellemtrin og udskoling. Forløbet blev udviklet i samarbejde mellem arkæologi og skoletjeneste. Næsten 300 elever fra hele landet deltog.

I foråret fik vi gennemtestet et nyt undervisningstilbud, en byvandring vi kalder "Rettens vej". Den tager eleverne på et tour de force gennem 1000 års historie om straf og retfærdighed på 90 minutter. Turen fik god feedback og er nu en fast del af vores undervisningstilbud.

I efteråret påbegyndte vi en dialog med repræsentanter fra Dagtilbudsområdet i Viborg omkring et læringsforløb for de 2-5-årige. Dialogen åbenbarede et stort ønske fra dagtilbudsområdet om sådan et tilbud. I 2025 starter arbejdet med at udvikle et forløb i samarbejde med dagtilbudsmedarbejdere.

I alt har over 4000 børn deltaget i forløb ved Hvolris Jernalder, De fem Halder, Tagtækkervej og i Domkirkevarteret i 2024.

Viborg Museum har igen i 2024 løftet sin forskningsforpligtelse og bidraget med væsentlig ny viden om museets ansvarsområde. Det afstedkom følgende forskningsprojekter og -publikationer:

GENEALOGIER AF BRONZEALDERENS GRAVHØJE: FAMILIESTRUKTUR, KØNSROLLER OG INDVIRKNINGEN AF SLÆGTEN PÅ ÆLDRE BRONZEALDERES SAMFUND

Sådan lyder titlen på det ph.d.-projekt, som Casper Sørensen gennemfører i perioden 2023–2026. Forskningsprojektets formål er at udforske, hvordan samfundet i bronzealderen blev påvirket af slægtsforhold, relateret til familiestruktur og kønsroller. Med udgangspunkt i Viborgegnen, vil projektet fokusere på gravhøje og bosættelser fra bronzealderen fundet i det det midtjyske område. Projektet er støttet af Kulturministeriets Forskningspulje, Aage og Johanne Louis-Hansens Fond, Elisabeth Munksgaard Fonden og William Demant Fonden, og det gennemføres i samarbejde med Aarhus Universitet.

DE SMÅ LANDSFORRÆDERE – HÆVN ELLER REINTEGRATION?

”De små landsforrædere – hævn eller reintegration?” skal kaste lys over de danske landsforrædere, der blev dømt under retsopgøret efter 2. verdenskrig. Med udgangspunkt i materiale fra domstole og fængselsvæsen i Viborg og andre mindre jyske retskredse vil projektet finde ny viden om de såkaldte ”små” landsforrædere, der fik en dom i den milde ende af spektret. Projektet støttes af VELUX FONDEN og udføres 2022–25 af Dorte Kook Lyngholm, Viborg Museum. Det gennemføres i samarbejde med Sydvestjyske Museer, Vardemuseerne og Syddansk Universitet under den samlede overskrift: ”De udstødte, de uvelkomne og de beundrede. Resocialisering, velfærd og demokratisering 1945–1950”.

ARTIKLER

Viborg Museum har i 2024 publiceret følgende artikler med videre. Publikationer mærket med ● har gennemgået fagfællebedømmelse.

- / Lars Agersnap Larsen m.fl.: Variation in bioavailable lead, copper, and strontium concentrations in human skeletons from medieval to early modern Denmark. *Journal of Anthropological Archaeology* 74 2024. ●
- / Peter H. Iversen: ”Med hensyn til forebyggelsen af epidemiske sygdommes videre udbredelse er der gjort særdeles meget ...” – Om epidemilovgivningens udvikling i slutningen af 1800-tallet. *Temp – tidsskrift for historie* 28, s. 72–93. ●
- / Rikke Johansen Smidt m.fl.: The Alzheimer’s patients interaction through digital and arts (AIDA) program: A feasibility study to improve wellbeing in people with Alzheimer’s disease. *Progress in Brain Research, Volume 287, 2024*, s. 71–89. ●
- / Katrine Vestergaard m.fl.: Farming during turbulent times: Agriculture, food crops, and manuring practices in Bronze Age to Viking Age Denmark. *Journal of Archaeological Science: Reports, Volume 58, 2024*. ●
- / Brian Wiborg: Mellem filantropi og forretning. Sparekassebevægelsen i forandring 1881–1920. *Erhvervshistorisk Årbog, årgang 73, nr. 1–2, 2024*, s. 59–77. ●
- / Emil Weinreich Thesbjerg: Kampen om Landsretten. Regional rivalisering og byidentitet mellem Viborg og Aarhus. *Temp – tidsskrift for historie* 29, s. 32–56. ●
- / Dorthe Godsk Larsen, Mette Stauersbøl Mogensen og Rikke Johansen Smidt: Byens museum. *Magasinet MUSEUM, forår 2024*, s. 51–53.

FORSKNING

ARKÆOLOGI

Året startede med udarbejdelsen af en større arkæologisk analyse for de to linjeføringer af Midtjyske Motorvej samt den såkaldte 0+ løsning til Vejdirektoratet. De har været en del af det materiale, som dannede grundlag for den videre politiske beslutningsproces om den endelige vejføring.

Fra marts til december gennemførte 10 arkæologer fra Viborg Museum første etape i udgravningen af den middelalderlige Sct. Mikkel Kirke og Kirkegård forud for Region Midtjyllands planlagte byggeri af ny psykiatri i Viborg. Sct. Mikkel blev grundlagt i 1000-tallet og fungerede frem til 1529. Kirkegården fortsatte i et mindre omfang som fattigkirkegård og hvilested for byens henrettede frem mod år 1800. I 2024 undersøgte 2135 begravelser med eller uden bevarede dele af skelettet. Alle skeletter sendes til ADBOU ved Retsmedicinsk Institut, SDU, hvor de analyseres for data, som vil bidrage med værdifuld ny viden om det levede liv i Viborg. Udgravningen afdækkede også spor af stenfundamenter til kirkens kor og skib. Ruinerne er omfattet af fortidsmindebeskyttelse, og de skal bevares for eftertiden. Det er planen, at kirketomten skal dækkes med sand og markeres i terrænet, når byggeriet står færdigt. Udgravningen er den største kirkegårdsudgravning her til lands.

I forbindelse med omlægning af den østlige del af Sct. Mathias Gade blev der fundet rester af bebyggelse fra middelalder, renæssance og nyere historisk tid. Desuden blev fundet partier med ældre vejbelægning og kulturlag, som blandt andet indeholdt produktionsaffald fra en middelalderlig kammager. På strækningen vest for Skolestræde kunne det påvises, at skellet mellem gaden og bebyggelsen nord for Sct. Mathias Gade tidligere lå længere mod syd, omtrent midt i det nuværende gadeforløb.

Vi har foretaget større forundersøgelser ved Guldbækvej på Vestermarken og på Taphede. De resulterede ikke i omfangsrige fund af væsentlige fortidsminder, og arealerne kunne frigives til byggeomdning med det samme. Ved Viborg Storcenter og Rødkærsbro resulterede forundersøgelser i erkendelse af større fundkomplekser fra bronze- og jernalder.

Forud for Grundfos' byggeri af nyt hovedsæde ved Bjerringbro foretog museet en mindre udgravning, hvor der blev undersøgt hustomter fra yngre bronzealder. Udformningen af en del af et kommende haveanlæg ved domicilet, skal efter bygherres ønske tage udgangspunkt i grundplanen af et af de treskibede langhuse fra bronzealderen.

Museet har fortsat stor gevinst af samarbejdet med aktive detektorførere. Genstandene, vi får indleveret, følges af præcise oplysninger om fundsted, og sammen med typologi og datering er det en vigtig brik i tolkningen og forståelsen af kulturlandskabet. I 2024 modtog vi 977 genstande fundet med metaldetektor. Størstedelen af disse er sendt videre til Nationalmuseet til danefævvurdering.

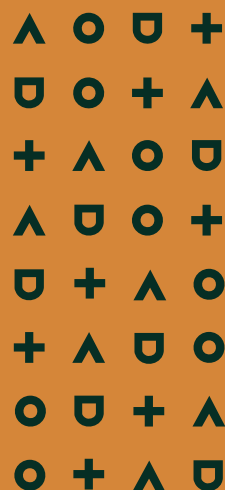
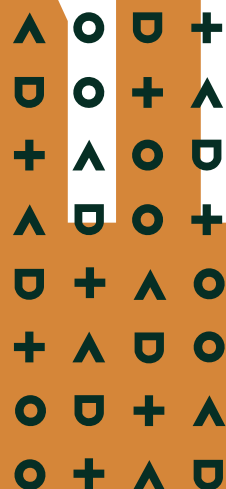
Hen over sommeren gennemførte museet en større forundersøgelse i kælderen under dele af østfløjen i den gamle landsret på Gråbrødre Kirke Stræde 3 i Viborg. Forundersøgelsen påviste en meget omfattende begravelsesaktivitet med tætliggende og velbevarede skeletter på den kirkegård, der i middelalderen tilhørte Gråbrødre Kloster, og senere Nørre Sogns Kirke frem til 1808. Anlægsarbejderne berører ca. 85 m² af kirkegården under kældergulvet i østfløjen, og en egentlig udgravning heraf færdiggøres i 2025.

I 2024 udgravede Viborg Museum størstedelen af den tidligere Sct. Mikkel kirke og kirkegård. Her skal Region Midtjylland etablere ny psykiatri. Den omfattende udgravning fortsætter første halvår af 2025.

SAMLING

Efter flytningen fra Hjultorvet manglede museet værksteder til arkæologisk fundbehandling. En årelang proces for at finde en egnet praktisk løsning og en løsning på den økonomiske omkostning endte ved, at Viborg Museum for dels egne midler, dels en fondsbevilling fra Augustinusfonden på 1,5 mio. kr. etablerede nye faciliteter på Tagtækkervej til fundbehandling og konservering samt et tilhørende læringsmiljø for samlet 3,3 mio. kr.

De nye faciliteter består af en tilbygning, hvor arkæologerne kan flotere jordfund. Tilbygningen er etableret umiddelbart udenfor et lokale, der er indrettet til nye temporære kontorpladser og ved siden af et nyt konserveringsværksted. Ydermere er der i samme rum som konserveringen etableret et kombineret læringsmiljø og areal til øvrige aktiviteter. De nye faciliteter blev indviet ved en festlig reception med fuldt hus i januar 2024.

Museets store samling på ca. 150.000 genstande er de forløbne år blevet flyttet til det nye magasin på Tagtækkervej, og den endelige placering er nu næsten gennemført på magasinet. Det har været et stort arbejde ikke blot at flytte alle genstandene, men også at ændre fra gamle registreringsmetoder til moderne. Det har involveret mange timer med hjælp fra vores frivillige at få alle genstande ordentlig dokumenteret, målt, fotograferet og tjekket for fejl og mangler.

ORGANISATION

Viborg Museums organisation består af tre faggrupper, en stabsfunktion samt en enhed for kommunikation og værtskab i Domkirkevarteret. Hertil kommer Hvolris Jernalder med sin egen organisation. Mødestrukturen består af et månedligt personalemøde, fagledermøde hver anden måned, ad hoc faggruppemøder samt ca. seks årlige I-møder med blandet fagligt indhold for alle.

Der blev i 2024 gennemført en grundig trivselsundersøgelse som et led i Viborg Kommunes generelle trivselsundersøgelse, der har en frekvens på tre år. Undersøgelsen viste, at Viborg Museum ligger over gennemsnittet i Viborg Kommune på alle målte parametre. Der blev desuden gennemført en APV på Tagtækkervej, som giver anledning til nogle få opfølgninger for at sikre de bedste betingelser i de nye værksteder.

Museet havde også i 2024 et socialt udvalg, som står for at arrangere sociale aktiviteter for alle på museet. De finder typisk sted fredag eftermiddage samt et årligt familiearrangement og en årlig julefrokost.

PERSONALE VED VIBORG MUSEUM 2024

- / Anne Björkman Søbjørn, samlingsansvarlig (30 t./uge, tiltrådt 1.3.24)
- / Anne Mette Bjerre Nielsen, bookingmedarbejder, (14 t./uge, tiltrådt 1.3.24)
- / Brian Wiborg, Museumschef
- / Berit Guldbrand, Museumsformidler (18 t./uge)
- / Casper Sørensen, Museumsinspektør, arkæolog
- / Dan Ersted Møller, Museumsinspektør, arkivleder
- / Dorte Kook Lyngholm, Museumsinspektør, ph.d., historiker
- / Dorthe Elkjær, Kommunikation & Værtskab (32 t./uge)
- / Elena Iluliana Nicolae, Rengøringsassistent (20 t./uge)
- / Glenn Dalitz, Museumsassistent
- / Hanne Sørensen, daglig leder i Hvolris Jernalder
- / Hans Jørgen Vestergaard, Arkivmedarbejder (7,5 t./uge)

Museumschef Brian Wiborg deltog i paneldebat ved Kulturmødet på Mors vedr. den aktuelle museumsreform. I panelet deltog bl.a. SF's kulturordfører Charlotte Broman Mølbæk (i midten).

- / Helle Brun Kristensen, PR- og kommunikationsmedarbejder (34 t./uge, tiltrådt 1.5.24)
- / Jón Noah Chamberlain, Historisk håndværker (20 t./uge)
- / Ida West Hansen, Museumsinspektør, arkæolog
- / Ivan Fuusgaard Sørensen, Udstillingsarkitekt
- / Katrine Vestergaard, Museumsinspektør, arkæolog
- / Lars Agersnap Larsen, Museumsinspektør, fagleder for forskning
- / Line Vennerstrøm Annesen, Skolekonsulent og ansvarlig for skoletjenesten
- / Margit Petersen, konservator
- / Martin Mikkelsen, Arkæolog (8 t./mdr.)
- / Mikkel Kielsen, Museumsinspektør, fagleder for arkæologi
- / Peter H. Iversen, Museumsinspektør, historiker
- / Rikke Johansen Smidt, Formidlingsinspektør, fagleder for formidling
- / Sanne Boddum, Museumsinspektør, arkæolog

/ Sanne Olesen, Butik og Rengøring (9 t./uge)

/ Stine Damgaard,
ansvarlig for administration og økonomi

/ Stine Højbjerg, museumsinspektør, arkæolog
(tiltrådt 1.12.24)

/ Søren Vindvad, Teknisk serviceassistent
(18 t./uge)

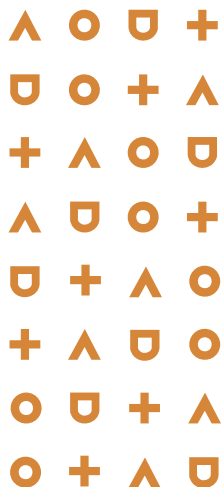
Foruden den faste stab oplistet ovenfor har Viborg Museum i 2024 haft følgende ansat i tidsbegrænsede stillinger til arkæologiske udgravninger og i lokalhistorisk arkiv:

Cristoffer J. S. Frederiksen, Morten S. Hansen, Nikolaj Kristensen, Sara P. Jensen, Per M. Christensen, Vicki R. L. Kristensen, Anne Ø. Jensen, Jette D. Lüthje (udlånt medarbejder fra Museum Silkeborg) og Emil Weinreich Thesbjerg (lokalhistorisk arkiv).

Desuden var Anne-Mette Hoffmann-Christensen ansat i løntilskud i fire måneder og bidrog til museets formidlingscontainer i Domkirkevarteret.

FRIVILLIGE

Viborg Museum har ca. 75 aktive frivillige. De løser en række forskelligartede opgaver og udgør et vigtigt aktiv for museets drift. De frivillige fordeles sig på Hvolris Jernalder, E' Bindstouw, Viborg Lokalhistoriske Arkiv og Tagtækkervej og hjælper desuden til museets foredragsrække og i museets formidlingscontainer. Udover særarrangementer afholdes der årligt to frokostarrangementer, en sommerfrokost og en julefrokost som en tak for den store indsats, de frivillige yder. Det er en uvurderlig hjælp for Viborg Museum.

KOMPETENCEUDVIKLING OG FAGLIGE BIDRAG

Dan Ersted Møller & Rikke Johansen Smidt arrangerede konference om AIDA – Minder, relationer, kultur og sundhed i Viborg den 8. januar. Rikke holdt oplæg om "Hvad er AIDA? Hvordan har vi arbejdet med projektets metode i Viborg?". Rikke og Dan holdt desuden oplæg om "Er museet en sundhedsfremmende institution?". Rikke m.fl. holdt oplæg om "Giver det mening at fortsætte samarbejdet? Affødte projektet i støbeskeen". Casper Sørensen, Mikkel Kielsen, Ida Westh Hansen, Katrine Vestergaard, Lars Agersnap Larsen, Martin Mikkelsen og Sanne Boddum deltog i Konference om Sammenhænge i bronzealderen, som Viborg Museum arrangerede i Sortebrødrehus i Viborg den 16. januar med 13 oplæg og 60 deltagere fra museer, universiteter og styrelsen. Martin holdt oplæg om "Var der stammer i nordisk bronzealder?"

/ Brian Wiborg deltog i ODM's chefnetworksmøde i Middelfart 15.-16. januar.

/ Brian Wiborg stod for en workshop om museumsaktivisme til formidlernetværksmøde i Esbjerg den 31. januar.

/ Lars Agersnap Larsen & Mikkel Kielsen deltog i Symposium for Torben Egebergs 40-års jubilæum den 19. marts på FLUGT – Refugee Museum of Denmark i Oksbøl.

/ Brian Wiborg deltog i Viborg Kommunes medietræningskursus 22. marts.

/ Brian Wiborg deltog i ODM's kursus Grøn omstilling for museumsledere i Aarhus 23. maj

/ Lars Agersnap Larsen & Peter H. Iversen deltog i Dies Medievalis den 3. juni i Nyborg.

/ Casper Sørensen deltog i Jens Winther Johansens ph.d.-forsvar Reneolithisation: Subsistence and Change in Late Neolithic Southern Scandinavia den 10. juni på Aarhus Universitet.

/ Brian Wiborg og Line Vennerstrøm Annesen deltog i Kulturmødet på Mors 22.-23. august. Brian deltog i to paneldebatter om henholdsvis museumsreformen og fremtidens kulturinstitutioner arrangeret af henholdsvis ODM og Danmarks Biblioteksforening.

/ Line Vennerstrøm Annesen deltog i den nationale skoletjenestes netværksmøde i Aarhus den 29. august.

/ Casper Sørensen deltog i James Andrew Dodds ph.d.-forsvar Signs, Structure and Cryptanalysis den 12. september på Aarhus Universitet.

/ Brian Wiborg deltog i Hærvejsmødet 2024 den 26. september i Viborg. Brian holdt oplæg om by- og landskabsformidling.

/ Brian Wiborg deltog i Region Midtjyllands studietur til Leeuwarden i Holland 2.-4. oktober vedr. det europæiske kulturbyår og dets efterliv.

/ Rikke Johansen Smidt og Anne Björkman Søbjørn deltog i CAMOC – COMCOL conference 2024, Collecting with(in) the City den 9. til 11. oktober i Amsterdam.

- / Line Vennerstrøm Annesen deltog i Playful Place Summit på Designskolen i Kolding den 30. oktober.
- / Stine H. Andersen deltog online i CHNT, Conference on Cultural Heritage and New Technologies i Wien den 4.-6. november.
- / Peter H. Iversen & Rikke Johansen Smidt deltog i BYMUS – netværk for bymuseer den 4. november i Roskilde. Rikke holdt oplæg om "Museet på tilkald – de ringer, vi kommer".
- / Casper Sørensen, Ida Westh Hansen, Katrine Vestergaard, Mikkel Kielsen, Peter H. Iversen, Sanne Boddum deltog i ODM's Kulturhistoriske orienteringsmøde den 11.-12. november i Vejle.
- / Dorte Kook Lyngholm, Line Vennerstrøm Annesen og Rikke Johansen Smidt deltog i VELUX-forsknings- og formidlingsseminar den 12.-13. november i Viborg. Dorte holdt oplæg om "De små fisk og resocialisering". Rikke holdt oplæg om Museum Wibergis.
- / Brian Wiborg deltog i Viborg Kommunes studietur til Norrköping den 18.-20. november vedr. kreative visuelle miljøer og kultursamarbejder.
- / Ida Westh Hansen, Katrine Vestergaard, Lars Agersnap Larsen & Stine H. Andersen deltog i ODOs, Odense Occasional Osteology Seminar, ADBOU; SDU Odense. Ida, Katrine og Lars holdt oplæg om "Erfaringer fra kirkegårdsundersøgelser i Viborg".
- / Hele museets organisation deltog i studietur til Nordjyske Museer den 2. december. Vi så og hørte oplæg om Fyrkat, Regan Vest og Aalborg historiske museum.

ØVRIGE HVÆR

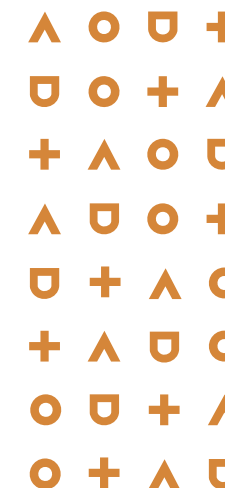
- / Mikkel Kielsen: Deltager i arbejdsgruppen for Strategisk Forum.
- / Line Vennerstrøm Annesen: Medlem af bestyrelsen for De fem Halder.
- / Lars Agersnap Larsen: Medlem af bestyrelsen for Historisk Samfund for Viborg-egnen.
- / Margit Petersen: Medlem af bestyrelsen i E' Bindstouvs Venner.
- / Margit Petersen: Medlem af ODM's samlingsnetværk og udpeget til arbejdsgruppen katastrofeberedskab.
- / Rikke Johansen Smidt: Bestyrelsesmedlem i MID, Museumsformidlere i Danmark.
- / Rikke Johansen Smidt: Deltager i arrangørgruppe i BYMUS under ODM.
- / Brian Wiborg:
 - Formand for bestyrelsen i MMU – Midtjyske Museers Udviklingsråd
 - Formand for bestyrelsen i Den Erhvervsdrivende Fond Museumstjenesten
 - Bestyrelsesmedlem i Bruunshaab Gl. Papfabrik
 - Udpeget til VierViborgs destinationsudvalg
 - Deltager i ODM's og Museumstjenestens arbejdsgruppe til udvikling af et nationalt museumskort

SAMARBEJDER OG NETVÆRK

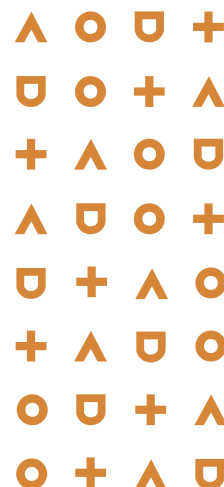
Viborg Museum indgår i samarbejder og netværk med andre museer og kulturinstitutioner, hvor det understøtter museets egen udvikling, og hvor museet kan understøtte det fælles udviklingsarbejde med andre institutioner.

Viborg Museum deltager i:

- / Det arkæologiske netværk blandt de arkæologiske museer i Region Midtjylland.
- / Det arkæologiske netværk blandt de fem nordvestjyske museer med arkæologisk ansvar.
- / Syddansk Universitets museumsnetværk.
- / Det internationale forskningsnetværk: ENCOUNTER: European Network for Country House and Estate Research.
- / ODM's Nyere Tids netværk.

- / ODM's Tværfaglige netværk for museernes samlinger.
- / Det internationale borgforskningsnetværk Magt, Borg og Landskab.
- / BYMUS – netværk for bymuseer i Danmark
- / MMU's netværk for kommunikationsmedarbejdere
- / MMU's netværk for butik og marketing
- / Det arkæologiske forskningsnetværk Neolitisk Netværk.
- / VCA – Viborg Creative Alliance erhvervsnetværk
- / Viborg Museum er bl.a. medlem af dansk ICOM, Organisationen Danske Museer (ODM) og Midtjyske Museers Udviklingsråd (MMU).

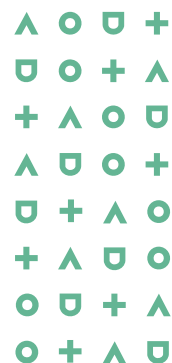
ØKONOMI

DET SAMLEDE
RESULTAT FOR 2024
VISTE ET OVERSKUD
PÅ 184.000 KR.

Viborg Museums økonomi var i 2024 præget af større aktivitet på det arkæologiske område end sædvanligt. Især den store udgravning på Sct. Mikels kirkegård, hvor Region Midtjylland skal bygge ny psykiatri, havde stor betydning for den samlede omsætning. Omsætningen på det arkæologiske område var på ca. 8 mio. kr. i 2024.

Desuden har museet i samarbejde med Viborg Kommune og Skovgaard Museet investeret i nye hjemmesider og en helt ny digital infrastruktur til Domkirkevarteret med billet- og bookingsystem og andre nyttige funktioner for en professionel og effektiv drift.

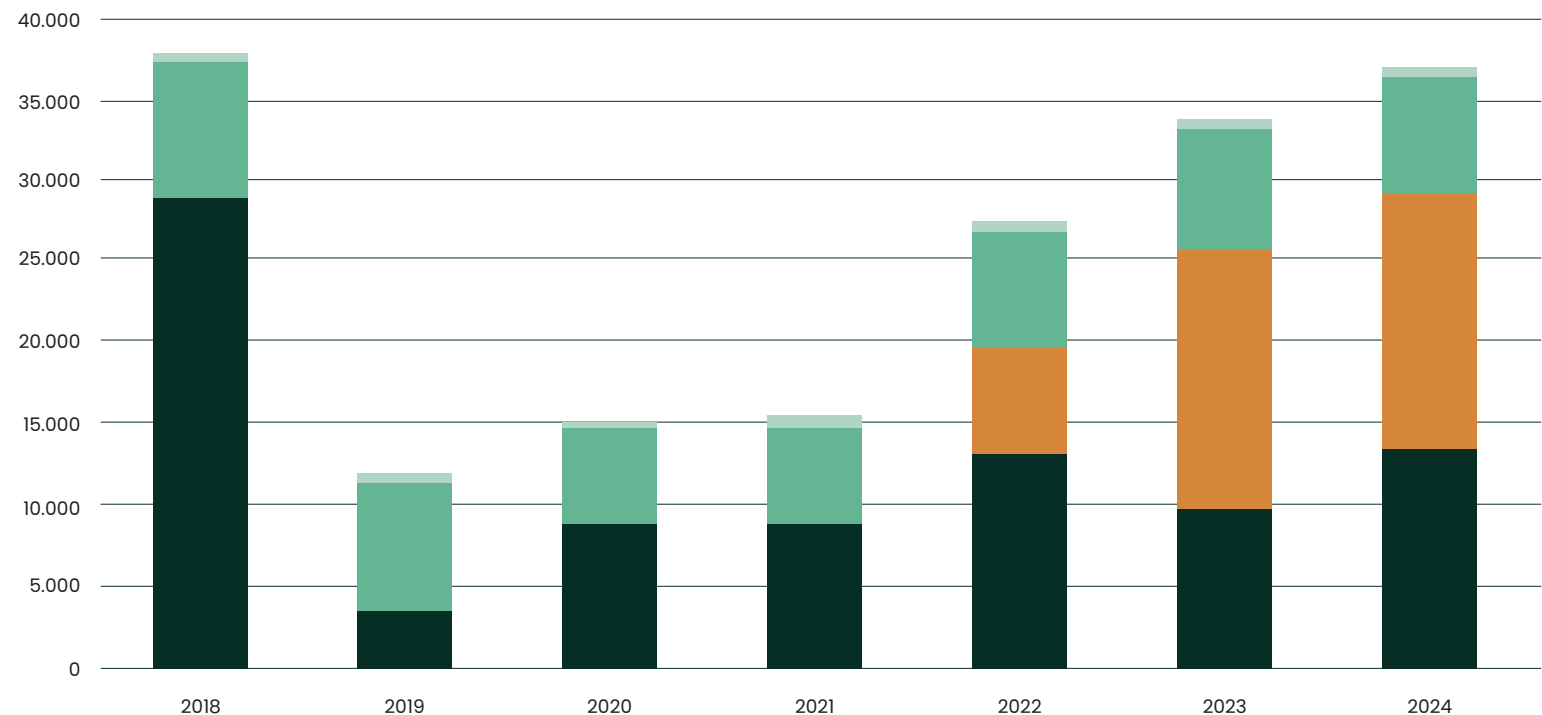
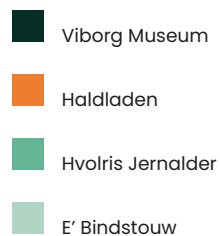
Derudover ser året relativt normalt ud, men helt uden nye fondsbevillinger. Det skyldes, at museet ikke har søgt midler hjem til nye projekter. Med eksekveringen af Museum Wibergis og høj aktivitet på andre fronter tillige har der ikke været ledig kapacitet til at udvikle nye projekter, kun til at arbejde med færdiggørelse af de projekter, der allerede er søgt midler hjem til. Det er en situation, som vi forventer er enkeltstående.

BESØGSTAL

BESØGSTAL 2018 – 2024

Igen i 2024 var der vækst i Viborg Museums besøgstal. Især er antallet af deltagere i aktiviteter i Domkirkevarteret og museets byvandring og åbne udgravninger steget. Det gælder fx en række velbesøgte rundvisninger i udgravningen på Sct. Mikkel's kirkegård. Besøgstallet på Hvolris Jernalder gik en anelse op, hvilket også er tilfældet i E' Bindstouw. Årets samlede besøgstal var på 37.165 gæster, hvilket er det tredjebedste resultat i museets historie.

^ o U +

U o + ^

+ ^ o U

^ U o +

U + ^ o

+ ^ U o

o U + ^

o + ^ U